

Ортіна Г.,
доктор наук з державного управління, доцент
доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права
Таврійського державного агротехнологічного університету імені
Дмитра Моторного

ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНИ ЯК СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Системною метою будь-якої держави функціонуючої в умовах конкурентного суперництва економіки ринкового типу є зменшення її флуктуацій, тобто протидія загрозам і викликам з боку оточуючого і внутрішнього середовища, посилення стійкості системи національної економіки. Зменшення флуктуацій та парировання загроз і викликів системі національної економіки є невідривним від категорії економічної безпеки в межах певної території - як одного з аспектів (національної) безпеки. Через це антикризова стратегія повинна носити комплексний характер, що передбачає розв'язання

проблемних питань загальної (національної) безпеки та забезпечення сталого розвитку як єдиної концептуальної системи.

Безпека у даному випадку сприймається як стан, за якого всі важливі для життя інтереси певної особи є захищеними. Те саме стосується й найбільш важливих питань держави, а також суспільства у цілому щодо загроз внутрішнього й зовнішнього характеру [1]. Таким чином, забезпечення такої безпеки розглядається не лише як захист від загроз, які вже виникли, вже існують, але також їх прогнозування. Крім того, в сучасних концепціях неодмінним є попередження загроз, їх профілактика як необхідної умови забезпечення стійкого суспільного розвитку. У зв'язку з цим, необхідним, на нашу думку, є розбудова управлінської системи гарантування національної безпеки. При цьому в процесі такої розбудови мають бути враховані аспекти стратегічного й тактичного характеру.

В цілому ж, більшістю сучасних українських науковців й практиків економічна безпека сприймається як певний економічний стан, що відзначається стійкістю щодо дестабілізуючих факторів зовнішнього й внутрішнього впливу. Такий стан забезпечується існуючими в країні необхідними, а також розробленими механізмами. Тобто переважна більшість понять економічної безпеки зосереджена на категорії стійкості.

Разом із тим, необхідно зазначити, що така стійкість економічної системи, що відзначається надійністю та запасом міцності її складових (підсистем), внутрішніх системних зв'язків, спроможністю адаптуватись до внутрішніх й зовнішніх впливів - є ключовою, проте не єдиною властивістю такої системи. Іншою ключовою властивістю виступає розвиток. Економіка, що не має розвитку втрачає можливості подальшого існування. Такі явища, як стійкість й розвиток виступають базовими властивостями економічної системи. Кожна з цих властивостей обумовлює певний стан економічної системи [5].

Виходячи з цієї позиції, економічну безпеку можна визначити як такий економічний стан та стан владних інститутів, що створюють умови для захисту та гарантування національних інтересів, забезпечують для країни реалізацію соціально-орієнтованого вектору розвитку, необхідну обороноспроможність, у тому числі за найменш сприятливих умов розвитку процесів внутрішнього й зовнішнього характеру. Забезпечення захисту і гарантування національних інтересів здійснюється завдяки здатності й готовності владних інститутів формувати та реалізовувати захисні механізми щодо інтересів національного економічного розвитку, забезпечення соціального та політичного балансу в суспільстві [6, с. 38].

Стан економічної безпеки на національному рівні передбачає [6, с. 52]:

- здатність національної економічної системи ресурсно забезпечувати державну суверенність та мати можливість впливати на геополітичні процеси, самостійно формувати та реалізовувати економічну політику країни й пристосовуватись до нових викликів сучасності;
- оцінку економічного стану з системних позицій відносно забезпечення національних інтересів;

- готовність та спроможність владних інститутів (суб'єктів державного управління) попереджати та реагувати на виклики і загрози розвитку постіндустріального типу на основі покращення результативності та підвищення ефективності управління;

- формування економіко-правових умов, що попереджають суспільну криміналізацію.

Щодо України, то її національні економічні інтереси стратегічного розвитку можна поділити на такі пріоритетні напрями:

- довготривалий і стійкий розвиток національної економічної системи, за показниками вищими за середній світовий рівень збільшення ВВП, що супроводжуватиметься посиленням геополітичних позицій України;

- забезпечення конкурентних позицій національної економічної системи за рахунок якості суб'єктів господарської діяльності, вихід на нові фінансові й товарні ринки;

- підвищення рівня та покращення якості життя населення, посилення ролі у міжнародному культурному просторі.

Базовим офіційним документом, що встановлює позицію суб'єкта державного управління з питань національної безпеки, є «Стратегія національної безпеки України», що орієнтована на реалізацію встановлених пріоритетних напрямів політики держави у сфері національної безпеки до 2020 року, а також реформ, перелік яких окреслений Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ратифікація - Закон України від 16 вересня 2014 року №1678), а також Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020" (Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5) [7].

Зокрема у Стратегії закріплено положення про те, що для протидії загрозам у сфері економічної безпеки відповідні суб'єкти забезпечення національної безпеки на основі консолідації зусиль зі інститутами громадянського суспільства реалізують комплекс заходів щодо підтримки соціальної та економічної політики держави, орієнтований на реалізацію таких цілей: по-перше, мінімізацію загроз суверенітету держави та формування необхідних умов щодо відновлення для України її територіальної цілісності у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, а також забезпечення мирного майбутнього для України як суверенної і незалежної, правової, демократичної і соціальної держави; по-друге,

забезпечення прав і свобод людини і громадянина, гарантування нової якості соціально-економічного і гуманітарного розвитку, інтегрування до ЄС, а також створення умов вступу України до НАТО.[4]

Реалізація вказаних цілей передбачає: по-перше, зміцнення держави через здійснення поступового політичного, економічного, соціального та суспільного розвитку країни; по-друге, формування державної політики нової якості, орієнтованої на дієвий захист національних інтересів в соціально- економічній, гуманітарній та інших сферах суспільного життя, комплексне оновлення системи гарантування національної безпеки та підвищення ефективності сектору оборони й безпеки країни; по-третє, обґрунтування та реалізація нового підходу щодо

зовнішньополітичної позиції України на міжнародній арені за умов дестабілізації світової системи безпеки.[3]

Таким чином, економічна безпека є не лише станом захищеності національних інтересів від певних втрат, але й здатність та готовність владних інститутів (суб'єктів державного управління) створювати механізми розвитку національних економічних інтересів.[2]

Узагальнення різних підходів щодо поняття економічної безпеки дає змогу дійти таких висновків: по-перше, науковці включають до змісту категорії економічної безпеки елементи соціального характеру (у т.ч. гарантування певного рівня та якості життя громадян), основна увага зосереджується саме на державницьких інтересах (суспільні інтереси та інтереси громадянина мають другорядне значення); по-друге, концептуальні підходи відзначаються надмірною (недоречною) деталізацією, зосередженням уваги на відносно короткострокових проблемах (цілях), упущенням проблем стратегічного характеру, що мають суттєве значення для суспільних інтересів, або - навпаки - нечіткістю (розмитістю), внаслідок чого до змісту цієї категорії включається зокрема питання оборони та політичної стабільності.

Використана література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред.. В.Т. Бусел. – К.-Ірпінь : Перун, 2004. –1440 с.
2. Олексенко Р. І. Політика забезпечення конкурентоспроможності України на світовому продовольчому ринку в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Мелітополь: Колор Принт. 2011. – 200 с.
3. Ортіна Г.В. Виявлення та аналіз чинників формування кризових явищ в економіці в умовах глобалізації як передумова розроблення антикризових стратегій. Економіка та держава. 2013. № 8. С. 40-44.
4. Ортіна Г.В. Обґрунтування концептуального підходу до формування та реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки. Економіка та держава. 2013. № 11. С. 29-32.
5. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 480 с. – (Б-ка словарей «ИНФРА-М»)
6. Сенюшкін Є. О. Економіко-правові механізми державного забезпечення сталого розвитку/ Сенюшкін Є. О. // Статистика України. – 2013. – № 3. – С. 38-68.
7. Указ Президента України «Про Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020"» № 5 від 12 січня 2015 року Режим доступа: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U005_15.html